

• S • G • B • T • B •

• T • G • G • T •

z. B. A. h

W. A.

J. q. 259.

34
COLLEGII TERTII
In Augustanam Confessionem

DISPUTATIO I.

continens

ΘΕΣΙΝ ARTICVLI V.

De

Ministerio Verbi &

Sacramentorum,

Proposita

In Electorali Academia VVittebergensi

P R Æ S I D E

JACOBO MARTINI S.S. Th.

Doct. & Profess. Publ. Primario, Facult. Theol.

Seniore, ac Templi Arcis Præposito,

RESPONDENTE

M. NICEPHORO KESSELIO. S.C.

Habebitur

In Auditorio Collegii Veteris

Ad diem 7. Martij.

WITTEBERGÆ,

Typi s Hæredum SALOMONIS AVERBACH, Acad. Typogr.

ANNO M DC XXX.

COLLECTIO TRITIA
In Arduis et Controversis

M. NICOLAI KESSELRII

JACOBO M. KESSELRII

Doct. & P. Phil. Praeceptoris in Theol.

Senioris in Reg. Acad. Lipsiae

in Theol. & Phil. Praeceptoris

M. NICOLAI KESSELRII

in Theol. & Phil. Praeceptoris

Senioris in Reg. Acad. Lipsiae

in Theol. & Phil. Praeceptoris

M. NICOLAI KESSELRII

in Theol. & Phil. Praeceptoris

Senioris in Reg. Acad. Lipsiae

in Theol. & Phil. Praeceptoris

COLLEGII TERTII
In Augustanam Confessionem.

DISPUTATIO I.

*Continens thesin articuli V. De Ministerio Vere
bi & Sacramentorum.*

PROOEMIUM.

Articulus quartus Augustanæ nostræ Cō-
fessionis, ut verè docet ex Sacrà Scriptu-
râ, hominem peccatorem non nisi fide
in Christum justificari; Sic quoque or-
thodoxam hanc veritatem contra Pon-
tificiorum, & inter illos Jesuitarum cum-
primis Antesignani Martini Becani imposturas & So-
phismata Spiritus sancti gratiâ adjuti (Deo sint grates)
defendimus: consequens est, ut ad articulum Symbo-
li nostri Quintum, accessum faciamus. Quia enim
inter reliqua de justificationis organo, fide nimirum,
confessorum nostrorum sententiam perspeximus, &
Pontificiorum, utpote adversariorum cacodoxorum,
strophas solvimus & rejecimus; Instituti nostri & me-
thodi confessionis ratio postulat, ut accuratiùs nunc
expendamus, quibusnam mediis eandem fidem nobis
conferri, iidem Heroes reverè Θεοδιδαντοι statuunt: Et
quid contra orthodoxam illorum sententiam verita-
tis hostes ogganniant, iidem videamus & examine-
mus.

THESES.

T H E S E S.

I. Verba confessionis ita habent: *Ut hanc fidem consequamur, institutum est ministerium docendi Evangelii, & porrigendi Sacramenta.* Nam per verbum & Sacramenta, tanquam per instrumenta donatur Spiritus sanctus, qui fidem efficit, ubi & quando visum est Deo, in iis, qui audiunt Evangelium, scilicet, quod Deus non propter nostra merita, sed propter Christum justificet hos, qui credunt, se propter Christum in gratiam recipi. *Damnant Anabaptistas & alios, qui sentiunt, Spiritum sanctum contingere sine verbo externo hominibus, per ipsorum preparationes & opera.*

II. Hic quoque articulus eandem variationis fortunam, quam iste præcedens, est expertus; quæ sic habet: *Itaque instituit Christus ministerium docendi Evangelii, quod prædicat penitentiam & remissionem peccatorum.* Estque utraq; prædicatio universalis; omnium peccata arguit, & omnibus credentibus promittit remissionem peccatorum propter Christum, non propter ipsorum merita aut dignitatem. Hi omnes certe consequuntur remissionem peccatorum. Et cum hoc modo consolamur nos promissione seu Evangelio, & erigimus nos fide, simul datur nobis Spiritus sanctus. Nam Spiritus sanctus datur & est efficax per verbum Dei & per Sacramenta. Cum Evangelium audimus, aut cogitamus, aut Sacramenta tractamus, & fide nos consolamur, simul est efficax Spiritus sanctus, juxta illud Pauli: ut promissio ex fide Jesu Christi detur credentibus. Et ad Corinth. Evangelium est ministerium Spiritus. Et ad Rom. Fides ex auditu est. Cum igitur fide nos consolamur, & liberamur à terroribus peccatorum per Spiritum sanctum, concipiunt corda ceteras virtutes, agnoscunt misericordiam Dei, concipiunt veram dilectionem, verum timorem Dei, fiduciam, spem divini auxilij, invocationem & similes fructus Spiritus. *Damnatur illi, qui de hac fide, quæ remissio peccatorum accipitur, nihil docent; sed jubent conscientias dubitare, an consequantur remissionem peccatorum.* Et addunt hanc dubitationem, non esse peccatum. Item docent, homines consequi remissionem peccatorum, propter propriam dignitatem, non docent credendum esse, quod gratis propter Christum, remissio peccatorum donetur. *Damnatur item Fanatici Spiritus, qui fingunt, Spiritum sanctum dari, aut efficacem esse sine*
verbo

verbo Dei. Et ob eam causam contemunt illuminationem Evangelii & Sacramentorum, & querunt illuminationes sine verbo Dei, & extrâ Evangelium, atq; ita abducunt animos à verbo Dei ad proprias opiniones. quod est perniciosissimum. Tales fuerunt olim Manichæi, Entusiastæ, & nunc sunt Anabaptistæ, hujusmodi furorem constanter damnamus. Abolent enim verum usum verbi Dei, & falsò somniant, sine verbo Dei accipi Spiritum sanctum, & freti suis opinionibus comminiscuntur impia dogmata, & efficiunt infinitam dissipationem.

III. Verùm ut in præcedentibus, sic quoq; in hoc articulo hanc ipsorum variationem improbamus & rejicimus, non tantùm quia prolixitate suâ confessionis modum excedit, sed etiam quia quædam huc non pertinentia immiscet, (tria enim habet. 1. de dubitatione Pontificiâ, quæ verò Anno ab hinc centesimo, hoc est, sesquimillesimo trigesimo nondùm fuit controversa. 2. Testimonia. 3. Rationes contrâ Catabaptismum, quibus non est opus) Tautologiâ vitiat (in præcedentis enim articuli variatione pleraq; sunt dicta) coccyismum quoq; illum de Evangelio, quod prædicet pœnitentiam & arguat peccata, ingeminat. Et deniq; quia nonnulla intricatius differit de fidei donatione, quasi hæc fiat sine Spiritu sancto, & virtutibus aliis: ex quibus adversarii ansam calumniandi, ac manifestas antilogias Ecclesiis nostris objiciendi arripuerunt:

IV. Cæterùm ex prototypo simul & variatione ejus intelligitur, non agi in articulo hoc ingenere & simpliciter de ministerio Ecclesiæ: Sed duntaxat de ministerio Evangelii & Sacramentorum, hoc est, de illâ tantùm ministerii parte, cujus beneficio acquiritur fides, de quâ in præcedente articulo est actum. Illa verò non legis Mosaicæ, (quam aliàs quoq; ipsum Evangelii ministerium tractat) sed solùm Evangelii & Sacramentorum tractatione & usu acquiritur.

V. Quocirca in articulo hoc tantùm agitur, nempè in specie exponitur usus sive utilitas, quam homines convertendi & justificandi ex ministerio capiunt, ut nimirùm per illud

donetur Spiritus sanctus, & mediante illo acquiratur fides, quæ justificationis gratia apprehenditur.

VI. Scopum ejus, respectu Pontificiorum, quem habuit, in ipsâ exhibitione quod attinet; non fuit ἐλεγκτικός: nihil enim hæc parte Ecclesiis nostris cum Pontificiis, fuit publicè controversum: Fuit ergò tantùm ἀπολογητικός. Quia enim tempore confessionis editæ Enthusiasmus invalescebat, furor-que Catabaptistarum vulgò passim grassabatur, ne Ecclesiæ nostræ in suspitione justa talium furorum esse possent; opus illis fuit hæc purgatione, ut nihil cum istis furoribus sibi commune esse Confessores ostenderent.

VII. Intelligitur hoc ex Caroli Cæsaris & Catholicorum (Pontificiorum) Principum ad articulum hunc quintum responsione, quæ ita habet: *In articulo quinto, quòd Spiritus sanctus per verba & Sacramenta datur tanquam per instrumenta, comprobatur: sic enim scriptum habetur Act. 10. Adhuc loquente Petro, verba hæc, cecidit Spiritus sanctus super omnes, qui audierunt verbum. Et Johan. 1. Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto. Quod autem fidei mentionem hic faciunt, eatenus approbatur, quatenus de fide non solâ. (ut Apostolus rectè docet Galat. 5.) intelligatur. In baptismo enim non sola fides, sed & spes, charitasq; simul infunduntur, ut declamant Alexander Papa C. majores, de baptismo & ejus effectis, quod & ante longè docuit Johannes Baptista de Christo loquens Luc. 3. Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igne.*

VIII. Cæterum filium Articuli hujus, prout quidem in prototypo sonat, secuti, videbimus. 1. Ἰεσιν sententiæ veræ sive orthodoxæ. 2. ἀντίθεσιν sive ἀναίρεσιν & condemnationem falsæ sive heterodoxæ.

IX. Prior pars rursus in se duo continet membra. Primum de fide acquirenda τὸ ὅτι exponit, hoc est, undè ea constet. Alterum τὸ πῶς hoc est, quomodo comparetur, ostendit.

X. De primo sic habet confessio: *Ut fidem consequamur institutum est ministerium docendi Evangelii & porrigendi Sacramenta.* Fides enim non est omnium, inquit Apostolus 2. Thes. 3, v. 2. Quandoquidem depravata hominis natura illam secum

NON

non trahit, utpote cujus figmentum omne tantummodò malum est; arborq; mala cum sit, non potest bonos fructus ferre, aut fidem erga Deum ex sese progignere.

XI. Quate nullæ in nobis manserunt reliquæ vires, quibus ipsi in nobis fidem accendere valeamus. Ex nobis enim, tanquam ex nobis non possumus quicquam boni cogitare 2. Cor. 3. v. 5. quippe in peccatis ad Spirituale bonum, quale est fides, e-mortui sumus ad Ephes. 2. v. 5.

XII. Necessè igitur est ab altiore nobis fides principio & quasi cœlitus infundatur. Solus namq; Deus est, qui dat velle & perficere Philip. 2. v. 13. Et Phil. 1. v. 29. scriptum est, donatum vobis est in Christi negotio, non solum, ut in ipsum credatis, verum etiam, ut pro illo patiamini.

XIII. Atq; hinc est, quod fides nominatur opus DEI Joh. 6. v. 29. Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille: referturq; inter $\chi\alpha\rho\iota\sigma\mu\alpha\tau\alpha$ sive dona Spiritus sancti 1. Cor. 12. v. 9. & Deut. 29. v. 4. Deus est, qui donat cor intelligens, oculos videntes & aures audientes.

XIV. De primo ergò hoc membro, ut ex veris solidisq; agamus fundamentis, tria rursus occurrunt accuratè expendenda: utpotè *ministerium, verbum, & Sacramenta*: quorum omnium autor, ut prototypon habet, est solus Deus. Quippe qui ab initio mundi usq; huc ea omnia instituit, & etiamnum conservat, servabitq; adhuc ad finem usq; mundi, Genes. 2. v. 16. Act. 10. v. 43. Marc. 16. v. 15. Rom. 1. v. 16. cap. 10. v. 14. & 18. Esa. 40. v. 8. & 59. v. 21. Matth. 24. v. 14.

XV. *Ministerium* est officium sive munus publicum à Deo institutum, personisq; ad id ritè vocatis concreditum, ut verâ Evangelii doctrinâ, nec non legitimâ Sacramentorum administratione, multos secum ex impiâ multitudine ad Deum conversos, ad vitam & salutem æternam perducant.

XVI. Genus in hâc definitione est, *officium publicum*. Quorum prius, nempe quod sit *officium*, fundatur Syrac. 45. v. 21. Ubi legimus Deum Aaroni, summo Sacerdoti, dedisse *Officium docendi*. Item Num. 4. v. 30. Jehova mandat Mosi & Aaroni ab
anno

anno ætatis trigesimo usq; ad quinquagesimum recensere omnes, qui ingressuri sunt in OFFICIUM ministerii sui : Et Salomon 2. Paral. 8. v. 14. constituit OFFICIA Sacerdotum in ministeriis suis.

XVII. Posterius, nempe quòd sit *publicum* 1. additur autoritate Psalm. 40. v. 9. & seqq. Item Matth. 10. v. 27. inquit Christus : *Quod dico vobis in tenebris, dicite in luce : & quod in aurem auditis, predicare in tecto.* 2. additur epitheton hoc propter tenebriones, lucifugos, qui alienas partes clanculum penetrant, atque ibi sui ministerii partes conantur obire 2. Timoth. 3. vers. 6.

XIIX. Causa efficiens hujus ministerii est Deus, nempe pater, filius & Spiritus sanctus.

XIX. De Patre intelligi potest illud Christi Matth. 9. v. 38. *Rogate Dominum messis, ut ipse operarios extrudat in messem suam.* Item 2. Corinth. 5. v. 18. *Deus nos reconciliavit sibi per Jesum Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis.* Et Gal. 1. v. 16. *Deus vocavit me per gratiam suam, ut revelaret filium suum in me, ut ipsum per Evangelium predicarem inter gentes.*

XX. Esse à filio, ab ipso Christo, hoc ministerium, patet ex multis Scripturæ locis, Matth. 10. v. 1. cap. 28. vers. 19. 20. Marc. 3. v. 14. cap. 16. v. 15. Luc. 6. v. 13. cap. 24. v. 47. Job. 20. v. 21. Actor. 1. v. 8, cap. 2. v. 3. & passim alibi.

XXI. De tertiâ personâ testatur Petrus 2. Ephes. cap. 1. v. 21. *Spiritu sancto inspiratos locutos esse Sanctos DEI homines.* & Actor. 13. v. 2. *Spiritus sanctus dicit Prophetis & Doctores Antiochenis, Segregate mihi Saulum & Barnabam, in opus, ad quod assumpsi eos.* Item Actor. 20. v. 28. ait Paulus, *Spiritus sanctus posuit vos Episcopos ad regendam Ecclesiam DEI, quem acquisivit sanguine suo.*

XXII. A tota ergò Trinitate, quia ministerium hoc est institutum, inde ejus autoritas & dignitas æstimanda est : ob quam & illud Scriptura hinc inde egregiis epithetis exornat & illustrat, vocans : Officium divinum ; Functionem Spiritualem, Legationem Christi ; Ministerium DEI ; *ὀικονομίαν* sive dispensationem, In gregem Christi animadversionem ; no-
minis

minis divini prædicationem. 2. Cor. 3. v. 13. 20. 1. Cor. 4. v. 1.
Actor. 20. v. 28. 2. Cor. 3. v. 8. &c.

XXIII. Unde hi, qui tale munus obeunt, σύνεργοι & cooperarii DEI, quandoq; etiam ministri vocantur, ut meminerint, se non dominos, multò minus conscientiae dominatores aut κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν, esse 1. Petr. 5, 3. Sed constitutos ad docendū verbū & administranda Sacramēta, à Deo instituta. Vocantur etiā, im primis à Paulo, Apostoli, Prophetæ, Evangelistæ, pastores & doctores divinitus dati ad consummationem Sanctorū, in opus ministerii Eph. 4, 11, 12. Itemq; positi à Spiritu S. perhibentur ad pascendam Ecclesiam DEI, quam ille sanguine suo redemit. Actor. 20. v. 28.

XXIV. Verbum dicimus unicam illam normam & regulam infallibilem, à Regio Psalte toties decantatam, prædicatam Psalm. 119. quæ est perpetua pedum nostrorum lucerna, lucidissimaque cynosura, à qua animos nostros abduci minime patiamur.

XXV. Sive jam illud prædicatum, sive lectum, sive meditatam; est & manet tamen ἀπὸ ἀφθαρσίας καὶ λόγου ζωῆς, quo renascimur ad vitam æternam 1. Petr. 1. vers. 23. Johan. 6. v. 63. Est ῥῆμα πνεύματος καὶ ζωῆς, καὶ ῥῆμα ζωῆς αἰώνιος v. 68.

XXVI. Verbum DEI verò in hâc disputatione & negotio fidei, sive conversionis, & sic in allegato dicto Paulino συνεχδοχικῶς de Evangelio non de lege accipiendum est, uti etiam confessio nostra Evangelium expressè nominat, & cum Sacramentis conjungit.

XXVII. Neq; aliter intelligi vel accipi debet aut potest. Nam lex quidem fidem præcipit primo decalogi præcepto; non verò largitur eam, neq; instrumentum est, quo Spiritus S. fidem accendit: non enim per legem post lapsum justitia revelatur, quæ nos justificet, sed potius è cælo patefit, per legem justa DEI ira, quæ nos condemnet Rom. 1. v. 18. Proindeq; contritionem potius ciet, peccata, atque inter hæc ipsam incredulitatem arguit ac damnat. Iram namq; operatur lex, Rom. 4. v. 15

B

& per.

& per illam agnitionem peccati, *Rom. 3. vers. 20. & c. 7. v. 7.*
Evangelium verò digitum intendit in eum, qui peccata sustulit.

XXIIX. Hinc *Galat. 3. v. 2.* Apostolus: *Hoc solum, inquit, cupio discere à vobis: Ex operibus legis Spiritum accepistis, an ex prædicatione fidei?* Ubi sanè prædicatio fidei periphrasis est Evangelij, proindeq; manifestum, quod non per legem, sed Evangelium hic dicatur conferri Spiritus sanctus, qui (ut diximus) ad fidem in nobis ciendam, atq; mediante fide ipsam consequenter salutem operatur.

XXIX. Allegatur quoq; non à Paulo tantum, sed ab ipsomet Christo Esaiæ ædictum: *Domine, quis credidit, auditui nostro.* *Esa. 35. v. 1. Joh. 12. v. 38. Rom. 10. v. 16.* quo itidem significatur, ut credatur, auditu opus esse; auditu verò non nisi Evangelij, quod est, Apostolo teste, potentia Dei ad salutem omni credenti. *Rom. 1. v. 16.*

XXX. De hâc quoq; verbi sive Evangelij efficaciâ legimus *1. Corinth. 1. v. 21. Placuit Deo, per stultam prædicationem, salvos facere credentes, & per sermonem Evangelij credere* sive ad fidem pervenire dicuntur homines *Joh. 1. v. 12. & cap. 17. v. 8. & 1. Cor. 3. v. 5.* quippe cujus finis nullus est alius, quàm salus omnium credentium, si Judæi sint, sive Græci *Rom. 1. v. 16.* Non enim Evangelium est litera mortua, sive sonus sine fructu in aërem evanescens, ut homines fanatici ineptè tradunt; sed ut diximus, sermo vitæ æternæ *Joh. 6. v. 68.* est semen incorruptibile, quod fructificat in his, qui illud audiunt, & conservant in corde bono *Luc. 18. v. 15.* ex quo semine renascimur ad vitam æternam *1. Pet. 1. v. 23.*

XXXI. Ejusmodi verbum est, quod potest hominem eruditum reddere ad salutem per fidem, qui est in Christo Jesu *2. Tim. 3. v. 16.* quodq; salvas reddere potest animas nostras, *Jac. 1. v. 22.* per quod verbum Evangelij Paulus Corinthios suos in Christo Jesu genuisse dicitur *1. Corinth. 4. v. 15.* proptereaque Timotheo suo scribit, hoc faciens (nempe quod in officii tui partibus tibi præscripti) te ipsum servabis, (Evangelium nimirum

rum meditando, & in ipsum credendo) & eos, qui te (fideliter docentem) audiverunt *1. Tim. 4. v. ult.* Hinc etiam dicimur regni per Evangelium filii Dei, *1. Cor. 4. v. 15.* reddimurq; coheredes & concorporales atq; consortes promissionis in Christo, *Ephes. 3. v. 6.*

XXXII. Exempla quoq; idem luculenter comprobant: Auditores Petri in primâ concione Pentecostali, dicuntur compuncti corde *Act. 2. v. 37.* eodem Petro loquente Spiritus sanctus delapsus est super omnes, qui audiebant sermonem ejus *Act. 10. v. 44.* Audientes gentiles crediderunt, *Act. 13. v. 48.* Berrhoenses recepto verbo credidisse non paci leguntur *Act. 17. v. 12. & 13.* idem scribitur de Eunuchis *Act. 8. v. 35. & seqq.* Item de Cornelio & ejus domesticis, *Act. 10. v. 1. & seqq.* de Lydiâ, *Act. 16. v. 14.* & aliis.

XXXIII. Ad hoc ergo verbum attendas & intendas, quicunq; viventem aquam vitæ, è Christi vulneribus scaturientem desideras. Deus enim salutem confert & fidem, non immediatè, sive per Enthusiasum; sed mediatè per verbum ejusque prædicationem & auditum.

XXXIV. Per hoc ceu instrumentum datur ac conferitur Spiritus sanctus, qui ad ciendam in nobis fidem est efficax, & mediante hac consequenter ipsam operatur salutem, ut patet ex manifestis jam allegatis scripturæ testimoniis, & exemplis illorum, qui per sermonem Apostolorum ad fidem Jesu Christi, conversi & illuminati fuerunt, Judæi, Profelyti, Samaritani Gentiles, mulierculæ & viri non pauci.

XXXV. Non quidem quòd auditui per se aut naturali suâ actione, multo minus humanæ voci talem *ἐνεργειαν* & virtutem tribuamus, quasi illa innatâ sibi quâdam vi ad animam usq; hominis penetrare ac fidem conferre possit.

XXXVI. Quandoquidem minister cum suâ prædicatione citrà Dei incrementum, ne tantillum quidem valet, ad salutem hominis conferendam. Neq; enim qui plantat, est aliquid, neq; qui rigat. Usq; adeò prædicator suis viribus homines per Evangelium gignere, aut generatos custodire haud potest,

potest, ut alicubi loquitur Gregorius: sed Deus est ὁ ἀυξάνων
qui incrementum dat 1. Cor. 3. v. 7. & per ministros, tanquam
infirmia vasa & organa, gratiā suā operatur, non propter ipsos,
sed propter illos, quibus opitulandum est, ut rectè docet Chry-
sostomus.

XXXVII. Hinc ad ministerium hoc vocat non Ange-
los, sed homines peccatores; non præpotentes hujus mundi, nō
sapientes Philosophos, sed Apostolos idiotas, Act. 4. v. 31. pesca-
tores, Matth. 4. v. 18 publicanos, Matth. 9. v. 10. ut ita in vasis testa-
ceis circumferatur ille Evangelii thesaurus, & virtutis eminen-
tia sit Dei, & non ex nobis 2. Cor. 4. v. 7.

XXXVIII. Quare vult Deus per hoc ministerium, tan-
quam per ὄργανα & officinam suam esse efficax, ita ut ipse sit &
maneat causa ἐνεργητικὴ, ministri verò ὄργανικὴ: ipse sit, qui
ἄνωθεν agit, ministri verò ἔξωθεν: ipse sit terminus, à quo fiat
conversio, nos verò ad quem & in quo ipse sit causa, ministe-
rium verò ordo rei & organon, per quod Deus operatur.

XXXIX. Adscribitur ergò hâc ratione hominibus ni-
hil, quod Deo competit, neq; tamen ministerium spoliatur suâ
efficaciâ, multò minus labor fidelium ministrorum irritus sta-
tuitur esse in Domino, juxta illud 1. Cor. 3. v. 5. *Quis est Paulus,
quis autem Apollo, nisi ministri, per quos credidistis, & ut cuiq; Dominus
dedit? Et v. 9. etenim Dei sumus cooperarii, Dei agricolatio, Dei a difi-
satio estis.* Tantum ergò causarum accurata hic observatur ac
traditur discretio.

XL. De Sacramentis porrò, utpote de baptismo, & cœ-
nâ Domini, eadem, quæ de verbo jam dicta sunt, prædicari pos-
sunt; Esse n. Deum per baptismum ad hominum regeneratio-
nem & salutem efficacem, testis est Christus Joh. 3. *Amen, amen
dico vobis, nisi quis natus fuerit ex aquâ & spiritu, non potest ingredi
regnum cælorum.* Et Marc. iv. 4. vocatur baptismus resipiscentiæ
ad remissionem peccatorum.

XLI. Non minus illustria sunt Apostoli Pauli testimonia,
quod simus in mortem Christi baptizati Rom. 6. v. 4. quod per
baptismum induerimus Christum Jesum. Gal. 3. v. 27. quod Chri-
stus Ecclesiam suam sanctificet, mundatam lavacro aquæ per
ver-

verbum. *Eph. 5. v. 26.* quod Deus secundum suam misericordiam nos salvos fecerit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus sancti *Tit. 3. v. 5.* Et quod Paulo consentiens Petrus ait: Aquam baptismi nos salvos facere *1. Epist. 3. v. 21.*

XLII. De hisce & similibus testimoniis quæritur, nū hoc velint, Deum per baptismum ista opera efficere, an verò solummodo obsignare, cū extrā & præter baptismū à Deo efficiantur.

XLIII. Nos primum affirmamus & probamus, nam verba Christi *Job. 3. v. 16.* satis clara sunt: & Paulus ad *Tit. 3. v. 5.* satis apertè dicit: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & ad Eph. 5. v. 26.* quod Christus purget Ecclesiam lavacro aquæ in verbo.

XLIV. Hæc perspicuè loquuntur de actu & opere, quod in baptismo fiant. Obsignationis quoq; actus nullus est, ubi res obsignanda non est. Quare si circumcisio fuit sigillum justitiæ fidei, docente Paulo *Rom. 4. v. 11.* & fides & fidei justitia concedenda est iis, quos dicimus circumcisione usos, ut sigillo justitiæ fidei. At infantes carnali propagatione justitiam illam, non obtinuerunt, cū etiā Israelitarum liberi fuerunt filii iræ, ut cæteri *Eph. 2. v. 3.* & circumcisi tamen. Ergo aut Deus circumcisione in ipsis operatus est fidem, ut constaret iisdem fidei justitia, aut alius modus à Deo ad istorum bonorum collationem ordinatus monstraretur circumcisionem antecessisse. Christus certè circumcisionem recenset inter opera sanationum hominum. *Job. 7. v. 23.* atqui sanatio illa facta non fuit corporalis, ergo spiritualis, id quod Paulus justitiæ fidei commonet mentione.

XLV. Quæ circa sicut Deus in circumcisione operatus est regenerationem: ita in Baptismo, qui circumcisioni successit, hujusmodi effectus derogandus non est, præsertim cū verbū Dei illū de actu Baptismi prædicet. Huc pertinent dicta *Rom. 6. v. 6.* *Sepulti igitur sumus cum Christo per Baptismum in mortem: ut quemadmodum excitatus est Christus ex mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* *Col. 2. v. 11. 12.* *per quem (Christum) circumcisi estis circumcisione, quæ fit sine manibus, dūm exuistis corpus peccatorum carnis, per circumcisionem Christi: consepulti simul cum illo per Baptismū, in quo simul etiam cum illo resurrexistis per fidem operationis Dei, qui excitavit illum ex mortuis &c.*

B 3

46. Ubi

XLVI. Ubi circumcisio Spiritualis, seu mortificatio veteris hominis & resuscitatio novi, hoc est, regeneratio, quâ nascitur fides ad justitiam, disertè dicitur fieri per Baptismum, non quòd aqua & externa ministri actio suâ vi illud agat, sed quòd fides à DEO efficiatur, per Baptismum tamen ipso efficaciter agente, ut per medium Sacramentale, à se ad hoc opus ordinatum.

XLVII. Cœna Domini quoque medium est confirmandæ & conservandæ fidei, ut & obsignandæ gratiæ ac salutis.

XLIX. Fundamentum hujus Theseos sunt verba Christi; *Hoc facite in mei commemorationem.* Quæ enim fit illa commemoratio, Paulus explicat, mortis Domini annunciatione, quæ nō duntaxat est historica recitatio, seu recordatio sed meditatio passionis & mortis Domini, quæ fit à probante seipsum homine, & quidem cum applicatione, quam Christus disertè commendat, inquit: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur. Hic est sanguis novi testamenti, qui pro vobis effunditur, in remissionem peccatorum:* Applicationem etiam hanc certis symbolis visibilibus unito simul illis & sumentibus unâ præbito pignore corporis & sanguinis sui certiore reddidit, ut hac, quæ anima est fidei, firmata fides fortificetur, imò obsignetur.

XLIX. Obsignationis verò pondus desumptum est ex eo, quod Paulus *Rom. 4. v. 11.* circumcisionem appellavit justitiæ fidei sigillum, quia nimirum fuit signum fœderis *Gen. 17. v. 11.* Itaq; verba Institutionis hujus mentionem facientia. Novi Testamenti eandem applicationis rationem suggerunt non perperam, sed certissimè illud de circumcisione dictum Sacræ cœnæ aptatur.

L. Quanquam etiam ex hoc ipso argumento demonstratur convenientia, quòd circumcisioni tanquam proprium Sacramenti attribuitur, unde Sacramenta omnia id commune obtinent, ut nimirum sint sigilla promissionis ac donationis.

51. Si-

L I. Sicut autem fide, nobis mortem Domini applicante, consequimur justitiam, quæ remissione peccatorum & imputatâ justitiâ mortui pro nobis Christi constat: Ita cum fide fructus Sacræ cœnæ ex fide manantes ulterius conjungendi sunt; qui in usu hujus cœnæ dignis, hoc est, fidelibus, virtute DEI per Sacramentum singulariter efficaci, magis constant; Sed hæc fusiùs declarabuntur in disputatione de Sacramentis.

L II. Porrò munus hoc docendi, & Sacramenta administrandi, in publico Ecclesiæ cœtu nemo tractet, nisi vocatus.

L III. Vocatio hinc duplex est: Immediata una. Mediata altera.

L IV. Immediata sive extraordinaria est, quæ fit ab ipso DEO sive Filio DEI, ἀμέσως & proximè. Qualis fuit Prophetarum & Apostolorum: fitq; vel voce DEI, sine ullo ministerio aut interventu hominum, vel per homines sanè, sed tamen præeunte aperta designatione ipsius DEI.

L V. Qualiter Elisæus DEI voce designatur Propheta, vocatur autem deinde per ministerium Eliæ 1. Reg. 19. v. 16.

L VI. Mediata vocatio est, per quam certa quædam persona muneri Ecclesiastico præficitur, mediantibus hominibus, quibus id propriè competit: qualis est cæterorum Ecclesiæ Doctorum, Pastorum & Ministrorum.

L VII. Mediata quoque hæc vocatio non humana, sed planè divina est. Quandoquidem illi, qui per Apostolos erant constituti Ecclesiarum Ministri, pronunciantur à Spiritu sancto positi Episcopi ad regendam Ecclesiam DEI, quam redemit sanguine suo. Act. 20. v. 28. Quo modo Paulus Tito præcipit, ut oppidatim in Insulâ Cretâ Episcopos constituat. Tit. 1. v. 5.

L I X. Lutheri vocationem quod attinet, illa ad commune ministerium docendi mediata fuit; ad singulare verò istud opus revelationis Antichristi plusquàm mediata, quam dicere possumus Heroicam ex mediata & immediata mixtam.

LIX. Cæterum efficacia hujus ministerii neq; à pietate neq; ab impietate ministri pendet; sed unicè ab ordinatione divina. Deus enim est, & manet causa principalis actionum per ministros editarum, qui per organa sua, verbum & Sacramenta, vult esse efficax, quomocunq; tandem ratione vitæ ac morum comparata sit persona Ministri.

LX. Quandoquidem non Minister, sed Deus est, qui baptizat in Spiritu sancto *Johan. 1. v. 33.* Et Apostolus Paulus *1. Cor. 1. v. 13.* non inquit, *in nomine Pauli baptizati estis.* Et ibidem *cap. 3. v. 7.* neq; qui plantat, neq; qui rigat est aliquid: sed qui dat incrementa Deus. Atque hoc, Augustino teste, valdè necessarium fuit, ne fiduciam salutis poneremus in alienis meritis. Quod necessariò faciendum videretur, si remediorum salutis nostræ virtus à bonitate aut malitiâ Ministri dependeret.

LXI. Quid? quod hoc modo nemo certus esse posset, se verum audire verbum, verum percepisse baptismum, legitimum Sacræ cœnæ accipere Sacramentum. Quandoquidem ut ut externis moribus se gerat Minister: potest tamen intrinsicè in corde suo esse hypocrita. Quâ ratione non dubitandum duntaxat foret de mediis salutis, sed de ipsâ deniq; salute penitè desperandum: Hoc ipsum enim, an Minister sit verè pius, an verò hypocrita, certò nosse, est solius Divinæ Sapientiæ.

LXII. Quocirca ad hunc desperationis & exitii scopulum declinandum, firmiter credendum statuendumq; est, verbum Dei manere verbum DEI, Sacramenta manere Christi Sacramenta, & esse insitâ à DEO virtute *esse in se* ad salutem prædita, à quocunq; tandem homine illud prædiceret & hæc dispensentur.

LXIII. In Veteri Testamento, quando de veritate legitimæ & efficacis circumcisionis certi esse cupiebant, sanè non opus erat demùm investigare, quomodo personæ, à quibus circumcisio peracta erat, fuissent comparatæ, piæne an impiæ.

LXIV. Et Christus in Novo Testamento *Matth. 23. v. 23.* dicit, *Super cathedram Moysi, sedent Scribae & Pharisei, quicquid dixerint vobis, facite.* Quibus sanè verbis Seryator disertè appro-

probat ipsorum ministerium, quàm diu scilicet & quatenus in cathedra Moſis ſedent, ejus doctrinam profitentur, quantumvis ipſi per ſe Phariſæi & Scribæ non uno modo impii fuerint. Vult ergò Chriſtus audire Doctores, verbum DEI docentes, etiam ſi non ſemper ſanctiſſimè vivant.

LXV. Et ſanè ſi efficacia verbi & Sacramentorum à pietate Miniſtrorum ſuſpenſa crederetur, Chriſtus ad prædicandum Evangelium Regni non deſtinaret Judam proditorem, quem fide verâ vacuum eſſe noverat Dominus ab initio, *Johan. 6. v. 64. 70. cap. 13. v. 10. 11.* Qui nihilominus idem Evangelium, quod cæteri Apoſtoli, prædicavit, & quidem cum eadem efficaciâ, ad converſionem hominum, *Matth. 10.*

LXVI. Et Paulus ipſe ſcribit *1. Cor. 9. v. ult.* *Castigo corpus meum, & ſubigo carnem meam, ne dùm aliis prædicavero, ipſe reprobus efficiar:* Quo ipſo diſertè perhibet, poſſe aliquem aliis prædicare ad ſalutem, ut nihilominus ipſe reprobus fiat: proindeq; DEUM efficacem eſſe per ſuum opus, per verbum & Sacramenta, ſive Miniſter, qui myſteria illa diſpenſat, ratione vitæ ſuæ pius ſit, ſive impius.

LXVII. Inquis, carere hypocritas illos Spiritu ſancto, qui per miniſterium eſt efficax: quomodo ergò ipſorum miniſterium non carebit efficaciâ? Reſponſio eſt facilis, quando diſtinguitur inter Perſonam & officium. Etiamſi enim ejusmodi hypocrita ratione ſuæ perſonæ, Spiritus ſancti gratiam non habeat: Officium tamen & miniſterium, quod ſuſtinet & tractat, vi ordinationis Divinæ, gratiam Divini Spiritus adjunctam habet, ne prædicatio verbi DEI, & verorum Sacramentorum diſpenſatio fructu & effectu ſuo ſpolietur.

LXVIII. Neq; illud *1. Cor. 2.* poteſt objici, quòd homo nō renatus & *ψυχικός* non percipiat ea, quæ ſunt Spiritus. Diſtinguendum namq; ruruſus eſt, inter notitiã literæ, quæ eſt ſine ullo ſerio motu cordis, qui ad Chriſtum & ad vitam æternam ducat: Et inter notitiã Spiritus, quæ conjunctam habet ejusmodi animi actionem & impulſum, qui in Chriſtum & Spiritualem juſtitiã tendit. Carent quidem miniſtri nō renati notitiã illã, quæ Spiritus dicitur: Quandoquidem cognitio,
C
quam

quam habent de doctrinâ Evangelii, non in ipsis, ratione propria personæ, illorum est viva & salutaris: Quia nihilominus litteralem capitum Christianismi habent cognitionem, docere utiq; possunt alios: quorum institutioni, si verbo patefacto sit consentanea, Spiritus sanctus tanquam organo à se divinitus instituto, suam in audientium animis efficaciam adjungit.

LXIX. Confirmat idem Lombardus lib. 4. dist. 5. Et contrarium dogma pulcherrimis Augustini verbis conculcat: *Sint ministri justis, si volunt, sin autem noluerint esse justis qui sedent in cathedrâ Mosis, securum me facit Magister meus Christus, de quo Spiritus sanctus dicit; Hic est, qui baptizat: Item, quos baptizavit Judas, Christus baptizavit. Item bapt. smus talis est, qualis est ille, in cujus potestate datur: non qualis est ille, per cujus ministerium datur.*

LXX. Hæc ergo sunt media illa & remedia, per quæ, ceu instrumenta, divinus ille Spiritus vim suam & virtutem exerit, fidemq; salvificam solis credentibus applicat. Et sic satis de priore membro, explicante τὸ ὄν, quod per ministerium verbi & Sacramentorum, fides in cordibus nostris accendatur.

LXXI. Sequitur postèrius, exponens τὸ πῶς, quomodo illa comparetur. In modi hujus expositione quinque sunt, quæ Confessores annotanda censuerunt.

LXXII. Primum est, quod Spiritus sanctus donetur credituris. Quo ostenditur, credere sine Spiritu sancto neminem posse. Cum is fidem, & ut homo credat, solus efficiat; Et in quo illam efficiat, in eo tanquam in templo suo habitet.

LXXIII. Quæ annotatio Pontificiorum nugis est opponenda, qui fidem quandam esse dicunt, quæ cum impietate sit conjuncta: eoq; justificationem nobis objiciunt, quæ Spiritus sancti præsentia & cohabitatione careat.

LXXIV. At cæci isti & cæcorum Duces bis hallucinantur. Primum, quod fides illa justificans à nobis non statuat, quam illi objiciunt, nempe historica. Sed quæ est fiducia in meritum Christi propria. Deinde, quod hanc ipsam fidem,

fidem,

fidem, nisi Spiritu sancto prius habito, nemo quisquam consequatur; Et ut sic Spiritus sancti praesentiam a justificatione minimè excludi, sed ipsum quasi inter prima collocari satis manifestè pateat.

LXXV. Secundum est, quòd non ἀμέσως Spiritus sanctus donetur, fidesq; in nobis exciteretur (nisi in parvulis per casum necessitatis ab ordinario fidei medio & regenerationis exclusis) sed ἐμμέσως per verbum & Sacramenta, tanquam instrumenta. Quæ causa est, quòd Confessores nostri principaliter in eo sint occupati, ut ostendant, fide non ἀμέσως, sed ἐμμέσως per verbi usum & Sacramentorum ministerium nobis conferri; non quidem, quòd non aliter Deus possit, sed quòd non aliter velit.

LXXVI. Opponitur hoc Enthusiatarum furoribus, qui quidem Spiritum sanctum justificandis donari concedunt, & statuunt, id verò ἐμμέσως fieri negant, sed hominibus per raptus, nescio quos, ἀμέσως obtingere nugantur, contra manifestam DEI revelationem & promissionem: quã docemur, Spiritum sanctum habere suum quasi quoddam ὄχημα, quo devehitur, verbum nimirum & Sacramenta, ut demonstratum.

LXXVII. Tertium est, quòd dicant Confessores, Spiritum sanctum convertendo & justificando collatam fidem efficere. Ut enim dona reliqua, ita fidem quoque à Spiritu sancto tribui locuples testis est Apostolus 1. Cor. 12. v. 9. Alii verò datur fides per eundem Spiritum. v. 11. Et hæc omnia efficit unus ille & idem Spiritus; quocirca fides non rationis humanæ, non liberi arbitrii viribus aut sapientiã humanã acquiritur, sed est donum DEI, Philipp. 1. v. 29. & Coloss. 2. v. 12. ut illud ab initio fusius declaravimus.

LXXVIII. Donatur autem fides & efficitur à Spiritu sancto itidem omn̄ ἀμέσως, sed eo ipso, quo ipse etiam acquisitus fuit, organo verbi & Sacramentorum. Siquidem fides ex auditu est Rom. 10. v. 17. *Baptizatur unusquisq; in nomine JESU, in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus sancti,*

sancti, Actor. 2. v. 38. Per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus sancti salvavit nos Tit. 3. v. 5.

LXXIX. Quartum est, quòd confessio addit: *Ubi & quando visum est Deo.* Verba hæc seorsim cum præcedente membro conjungunt Pontificii, ut Johannes de Daventriâ f. 63. & ejusmodi sensum efficiunt, quòd Spiritus sanctus donatus efficiat fidem, ubi & quando visum sit Deo: Indeque statim colligunt, & insidiosè sophisticantur, Spiritum sanctum donatum non semper neque statim operari fidem, sicque dari infidelibus, atque habitare in impiis, sed sine *ἐνεργεία* & operatione.

LXXX. Ludunt autem ac fallunt sophismate compositionis & divisionis. Quandoquidem verba hæc non cum proximè præcedentibus sunt tantum & seorsim conjungenda; sed coherent cum tota præcedente oratione, proindeque hunc in se sensum continent & largiuntur: Per verbum & Sacramenta, tanquam per instrumenta à Deo Spiritum sanctum, qui fidem operatur, donari audientibus, ubi & quando visum sit Deo. Quandoquidem ut Sapiens loquitur c. 1. v. 4. & 5. *In animam malevolam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Et Spiritus sanctus disciplina fugit dolum, & recedit à cogitationibus hominum, qui carent intelligentiâ.*

LXXXI. Ultimum est, quòd Confessores addunt conditionem: *Spiritum sanctum* nimirum, fidei autorem *donari his, qui audiunt Evangelium*: simulque annectunt & explicant summam Evangelii: *quòd Deus non propter nostra merita, sed propter Christum justificet hos, qui credunt, se propter Christum in gratiam recipi.* De quo argumento dictum Articulo præcedente quarto: & de Sacramentorum usu ex professo tractat Art. 13.

LXXXII. Notandum autem, quòd hic non agitur de quovis auditu Evangelii, sed de illo duntaxat, qui conversionem & justificationem antecedit: non quoque fit mentio Sacramentorum, sed solius Evangelii: Quòd nondum conversi ad usum istorum non admittantur, exceptis infantibus, recens natis, quibus fides in baptismo confertur simul & obsignatur.

LXXXIII. Qualis etiam iste sit auditus, ex his ipsis, quæ hic ponuntur, minimè obscurum est; nempe talis, qui fidem omnem
atque

atq; sic ipsum etiam Spiritus S. donum antecedit: verbum nihilominus Evangelii serio percipit, diligenter iudicat & expendit: quod carnale studium Theologi appellare solent.

LXXXIV. Ubi, si queras, possitne homo nondum renatus & sibi relictus ex suis viribus audire verbū, & uti Sacramentis: & an Deus per talem auditum usumq; esse velit efficax, ut Spiritum sanctum fidemq; hominibus largiatur.

LXXXV. Affirmamus utrumq; & disertè pro nobis respondet Scriptura, hominem nimirum ψυχικόν animale[m] nondum renatum posse de Deo cogitare *Rom. 1. v. 21.* Scripturam legere *2. Cor. 3. v. 14.* audire verbum Dei *Act. 17. v. 20.* Et quidem libenter siue cum voluptate *Marc. 6. v. 20. Act. 26. v. 1. & seqq.* de Deo loqui *Psal. 50. v. 16.* Scrutari scripturam *Job. 5. v. 39.* eamq; evolvere *Act. 17. v. 11.* & quidem cum zelo quodam, sed non secundum scientiam. *Rom. 10. v. 2.*

LXXXVI. Exempla sunt obvia, tam in Veteri, quam in Novo Testamento. Amos famen verbi divini tribuit Judæis *c. 8. v. 11. 12.* Sic *Luca 13. v. 24.* Nicodemus nondum sanè renatus ad Christum venit, ac divinæ doctrinæ testimonium, miraculorum vi convictus saltem, Christo perhibuit. *Job. 3. v. 2.* Paulus nondum conversus aut renatus, auditâ voce cœlesti; quis es? Domine, quid me vis facere? percontatur. *Act. 9. v. 5. 6.* Felix veniens cum Drusellâ uxore suâ, quæ Judæa erat, vocavit Paulum, & audivit ab eo fidem, quæ est in Christo. *Act. 24. v. 24. & Act. 13. v. 2.* de Sergio proconsule dicitur, quod desideravit audire verbum Dei.

LXXXVII. Et sanè tota hæc quæstio potest pulcherrimè illustrari exemplo Augustini de suâ à Manichæismo conversione sic scribentis lib. 5. confess. c. 3. *Veni Mediolanum ad Ambrosium Episcopum, & studiosè audiebam disputantem in populo, non intentione, quâ debui, sed quasi explorans ejus facundiam &c. Rerum autem incuriosus & contemptor adstabam, & delectabar suavitate sermonis &c. & cap. 4. Cum non satagerem discere, quæ dicebat, sed tantum, quemadmodum dicebat, audire (ea quippe mihi jam disputanti ad te viam patere homini inanis cura remanserat) veniebant in animum meum simul cum verbis, quæ diligebam, res etiam, quas ne-*
C 3 *glige-*

gligebam: neq; enim ea dirimere poteram. Et dum cor aperirem ad excipiendum, quàm disertè diceret, pariter intrabat: & quàm verè diceret, gradatim quidem. Nam primò etiam ipsa defendere posse mihi jam ceperant videri, & fidem Catholicam, pro quâ nihil posse dici adversus oppugnantes Manichæos putaveram, jam non impudenter asseri existimabam, maxime audito uno atq; altero & sæpius anigmate soluto de scripturis veteribus: ubi cum ad litteram acciperem, occidebar Spirituâliter &c. videatur ipse Augustinus.

LXXXIX. Ex hâc orthodoxâ sententiâ non metuedum, sequi, quæ inde quidem maiè feriatu detorquent; nempe pugnare illam contrâ Sacram Scripturam, proindeque objiciunt, omnia illa scripturæ dicta, quibus non renati sive animalis hominis corruptio, cæcitas, ἀδυναμία in rebus spiritualibus describitur, utpote Rom. 8. v. 7. Φεγνυα &c. 1. Corinth. 2. v. 14. Ψυχικὸς &c. Ephes. 2. v. 1. νεκροὶ &c. Eph. 2. v. 3. ἄσπυς τέχνα &c. Secundò doceri illa principium salutis & conversionis, ab homine magis, quàm à Deo pendere. 3. Manifestam συνέργειαν committi.

LXXXIX. Ad primum enim Responsio est expedita, omnibus illis allegatis sacræ Scripturæ testimoniis non rem, sed modum impugnari. Aliud enim est loqui de auditu verbi, de usu Sacramentorum; & deinde aliud, de auditu & usu salutari agere. Audire quidem potest homo! verbum, itemq; uti Sacramentis; sed non ex suis viribus salutariter. Evincunt igitur illa testimonia nihil aliud, quàm ut salutaris sit auditas ille & usus effici ab homine nunquam posse; non ut planè nullus sit. Nos verò effectum utilem & salutarem fructum, non à studio hominum, sed à solius Dei amore & gratia proficisci, ultrò etiam concedimus, & per omnia largimur.

XC. Sic neq; secundum, quod objicitur, absurdum ex nostris hypothésibus infertur. Quando quidem illis duntaxat ordo notatur, non causa rei redditur, neq; terminus, ex quo fiat conversio, sed à quo fiat, indicatur. Nam quando Spiritus sanctus per auditum istum dicitur esse efficax, ad conversionē,
non

non sequitur inde principium conversionis ab homine proficisci, sed id duntaxat fieri, quod sequitur, conversio à Spiritu sancto in nobis effecta.

XCI. Eodem modo refellitur etiam *συμπερίστασις* infimulatio. Pernegamus enim, posse hominem ex suis viribus ad Dei gratiam se applicare, & adferre aliquid ad sui conversionem, memores illius Apostoli Rom. 9. v. 16. *Non est currentis neque volentis, sed miserentis Dei.* Externa namq; illa sunt media, quibus quicquid tribuis, totum à Dei pendet misericordiâ. Neque vel in auribus hominis, vel etiam in animo ulla est virtus & efficacia, ut homo ad Deum converti possit: cum multi verbum Dei audiant, nequaquam tamen convertantur, quòd obicem ponant Spiritui sancto, sive suâ securitate, sive contumaciâ, sive aliis perversis moribus.

XCII. Et coronidis loco accuratè tenendum est, quòd in negotio salutis Deus suâ gratia nos simpliciter præveniat: prævenit nos prædicatione Evangelii, quod caro & sanguis revelare nõ potuit; sed Filius Dei è sinu æterni Patris nobis enarravit. Prævenit nos mittendo operarios in messem suam. Si enim Dominus illos non extrudat, nemo est, qui Evangelium doceat: proindeque nemo illud audire potest: Prævenit ergò nos, vocando nos, per ministros suos, quos quilibet qui audire non minùs quam Philosophum quendam aut Historicum. In hoc ipso autem auditu Spiritus sanctus est efficax: ut quæ effecta inde sequuntur, nullo modo homini vel ipsius naturalibus viribus, sed Deo, sive Spiritui sancto sint in solidum adscribenda. Homo quidem audit, atq; id facultate sua naturali: sed in auditu illo nihil spirituale illâ operatur; sed Deus per verbum auditum in homine agit, ejus mentem divina luce colustrat, & cor ad assentiendum movet, quemadmodum elegantè ostendit exemplum Augustini, modo allegatum,

& omnium qui per prædicationem verbi in adultæratate ad Deum convertuntur. Adhuc de Thesi.

F I N I S.

ALLUSIO *Ἀναγματικῆ*
Ad
Nomen & Disputationem
Præstantissimi Dn. RESPONDENTIS Fauto-
ris ac Convectoris sui plurimum dilecti &c.

MAGISTER NICEPHORUS KESSELIUS
ἀναγματικῆς (k. in g.)

His armis vinctes Lupos & Greges.

ἔξήγησις :

JNfandum ! infensos *hostes* *Respublica* sentit,
Qui mortem nocuis innocuisq; ferunt !
Et prope nil præter cruda Arma, arma, arma sonantes,
Interitum Patriæ, corpora, opesq; petunt.
Insuper ipsa *Lupos* afflicta *Ecclesia* sentit,
Hæreticos vafros, Hæreticosq; truces;
Qui vitas *ovium* Christi, quin omnia nostra,
Sacramenta Dei verbaq; sacra petunt !
Hos contra, Christo duce & auspice, *docte Magister,*
Præside sub claro; dum sacra bella geris,
Sacramenta pio, pro viribus, afferis ausu,
Proq; *ministerio* mystica tela paras.
His ARMIS VINCES reprobosq; piosq; juvabis,
Stipite Legali, stipite Evangelii.
Quippe Lupos poteris prosternere *fulmine Legis,*
Et servare GREGES *flumine Evangelii.*
Hoc fac; his armis prosterne luposq; gregesq;
Afferre, quos Christus tradet abinde Tibi.
Sic *magnus victor,* tutusq; à dente luporum,
Atq; gregi gratus, grata *brabæa* feres !

Ita

Stolbergensi

vovit

Colbergensis

M. JOACHIMUS OTTHO P.

99 A 6900

ULB Halle 3
002 622 092

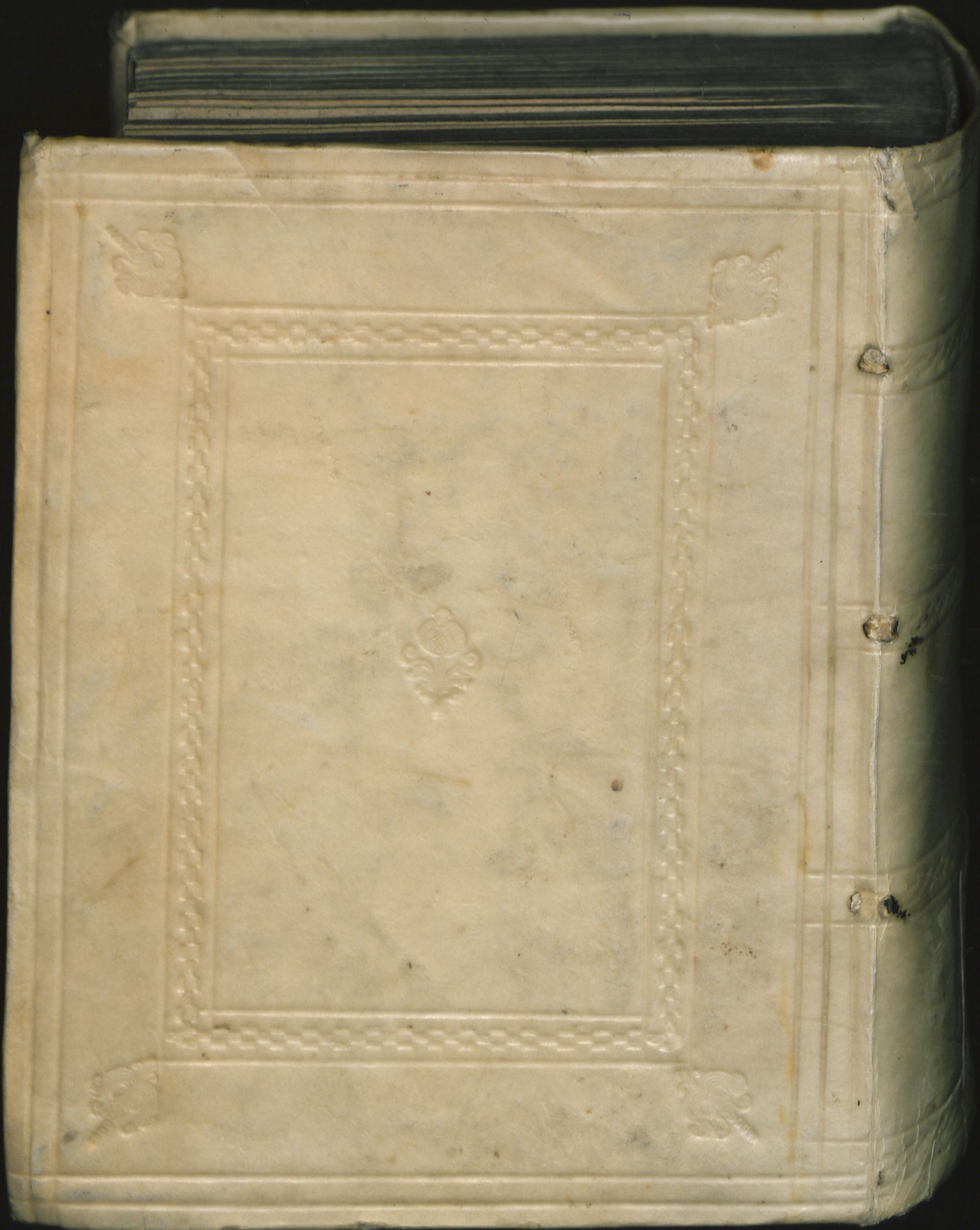

SB

Repro

VD 77

B.I.G.

Farbkarte #13

34

I TERTII
in Confessionem

STATIO I.

tinens

ARTICULI V.

De

io Verbi &

entorum,

posita

ademia VVittebergenfi

S I D E

ARTINI S.S. Th.

.Primario, Facult. Theol.

npli Arcis Præposito,

NDENTE

O KESSELIC. S.C.

bebitur

Collegii Veteris

m 7. Martij.

EBERGÆ,

NIS AV ERBACH, Acad. Typogr.

M DC XXX.

